

ORATIONES V.

CLARISSIMI ET DOCTISSIMI VIRI,

JOANNIS OWEN, S. T. P.

**IN CELEBERRIMA OXONIENSI ACADEMIA HABITÆ, DUM PROCANCELLARII
MUNUS PER QUINQUENNIUM ILLIC ADMINISTRAVIT.**

His alia oratio accedit, ejusdem academiæ nomine ad Richardum Cromwellum
habita, cum Cancellarii officium anno 1658, suscepit.

ORATIONES V.

ORATIO I.^a

Eo tandem devenisse fata academiæ, ut post tot veneranda nomina, verenda capita, artium ac scientiarum promos condos, et dictatores, is chorum duceret, qui pæne agmen claudit, vos vere dolere plusquam persentisco, academicici. Neque sane mihi admodum arridet rerum hæc nostrarum qualiscunque dispositio, qua ad desideratissimam matrem, longo post intervallo, reditus quasi præludia operosæ difficilisque provinciæ administratione agere cogor. At nullius infortunii remedia sunt quarelæ. Viros graves et honestos in quo-cunque casu positos dedecent gemitus. Erecti animi est prementi oneri fortius obniti. ‘Ita,’ enim, ut cum comico loquar, ‘est vita hominum, quasi cum ludas tesseris ; si illud, quod maxime opus est jactu, non cadit ; illud, quod cecidit forte, id arte ut corrigas.’^b Cunctis pæne, quorum proiectior ætas, diuturniore rerum usu subactius ingenium, multo pulvere scholastico exsudati doctorum tituli, magnam, nec incassum, sui expectationem dederunt, navim academicam, heu ! longum nimis procellis agitatam deserentibus ; ex illius, cuius imperio refragari nobis haud fas est, propensa in me voluntate et iniqua æstimatione, cui nequicquam renisæ sunt intensissimæ obtestationes, hujuscce vero senatus annuente suffragio, evocatus, quo vix est ineptior alter, ad gubernaculum accedo. In quæ tempora, quos hominum mores, qualia judiciorum divortia, grassantibus ubique ob studia partium dissidiis atque calumniis, quos animorum motus acerbiores et παραπικράσματα, affectus denique quo fastu, qua ærugine obsessos, inciderunt fasces nostri academici, et scio, et doleo. Nec solum nos seculi genio distrahimur, sed et indies alia conspectior incedit fundi literarii calamitas. Spreta nimirum sacrosancta legum auctoritate, superiorum reverentia, vigili malevolorum invidia, contemptis pæne moribundæ matris academiæ lachrymis ac singultibus, cum æterno gentis togatae nominis dispendio, nec sine summo totius περιπάτου discrimine, detestanda

^a Hæc oratio habita est anno 1652, cum procancellarii munus primum est ingressus.

^b Terent. Adelph. iv. 7. 21.

audacia, et licentia plane Epicurea, extra omnes modestiæ ac pietatis cancellos, heu ! nimia studiosorum portio vagatur. Egone ideo idoneus, qui huic nodo, cui frustra pacatissimis temporibus insudarunt tot tantique heroes, nutanti rerum omnium conditione cuneum admoverem ? 'Οὐχ οὕτως τετύφωμαι, academicī. Si hominis ita inepte sibi adblandientis partes mihi sumerem, imo si vel levicula hujusmodi animum subiret cogitatio, totus ipse mihi displicerem. Non ita remotus domo, aut procul a meipso dego, non ita lamarum instar disposui ocellos, quin quam sit doctrinæ, prudentiæ, gravitatis, sapientiæ mihi curta supellex, probe noverim. Lucullum vel gregarii militis officii rudem, peritum nullo negotio evadentem imperatorem, ita ut quem πολέμων ἄπειρον dimisit urbs, totius rei militaris ἔμπειρον acceperit exercitus, tanquam naturæ ostentum celebravit antiquitas. Bono animo este, academicī, prodigia nulla fero ; qui ex latebris ruralis secessus, armorum strepitu, evangelii causa in ultimas hujus insulæ, nec non transmarinas oras, excursionibus, aulæ tumultu, rei academicæ administrandæ imperitus, recessi, imperitus etiam hoc accedo.

Quid ergo, malum, inquies, hoc est dementiæ ? Cur provinciam hanc, cui administrandæ, nedum ornandæ, non sis idoneus, suscepisti ? Pessime in te, in academiam, in senatum hunc venerandum consulusti. Bona verba, auditores, summorum virorum judicio, votis, imperio, precibus, obnoxio non penitus deficit aut spes, aut animus. 'Ανδραγάθημάτων qualiumcunque haud ipsi sumus scaturigines. 'Ο ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπέρμοντι, et qui 'ex ore infantium fundit fortitudinem,' defectus omnes, quos vel foras retuli, vel intus sensi, gratiōse supplere et vires administrare potis est. Mihi ideo propriis viribus, ac παρόησίᾳ, et succedaneo ad miniculo, favore academicō, quod sciam, aut meruerim, destituto, hoc tamen restat, illi ut me totus dedam, 'qui dat omnibus benigne, nec exprobrat.' Perennem ille auxiliorum fontem constituit Christum, qui nulli non pio conamini τεῦκαιρον suppeditat βοήθειαν, nostra nisi obstat δλιγοπιστία : inde lumen, inde vires, inde spiritus mihi expectandi, imo orandi sunt. Illius ideo præsentia gratiōse promissæ innixus, pro statu temporum, et occasione rerum, quam, divina ita providentia disponente, nacti sumus, unica conscientiæ integritate, aliorum adjumentorum et ornamen-

torum omnium vices obeunte, nec propendente, nec dependente genio, negotio huic me accingo.

Si modo bonorum obsequi studiis, inservire commodis, opem ferre egenis, et quibus est res angusta domi, si in extricandis immerito perplexis, impeditis, aut turbatis, operam insumere mihi liceat; si vel in confinio et proxima parte virtutis versantibus mansueti ulla animi officia præstare possim; pacis, famæ, studiorum, quorum dispendio, nihil usus circuitione, sciens vidensque compendiose lito, haud ita pœnitenda forsan erit jactura. At si Bibuli consulatus segnis ac vilis, si Sisyphi labor, volvendo semper eodem revolventem negotiorum acervum frustraneus ac inutilis, mihi contingerent; si in dirimendis de lana caprina litibus, si in terrorem miseris mortalibus et vitiorum ægris incutiendo, vel pœnam infligendo, vel in ejusmodi solum ingratis peragendis sudandum sit; ne infelici adjudicarer Caucaso, damnatorias tabellas quavis prece, vel quocunque pretio redemptas velim.

Non quod in reprimendis vitiis, repurgandis sordibus, ne sentibus, spinis, tribulisque obsita horreret academia, conatus satis laudabiles exeri non possunt. Imo vos omnes, qui conscientiæ propriæ, qui famæ publicæ, qui perenni florentissimæ academiæ saluti, qui reipublicæ hujusc, *θεοτεύκτου* licet, sed *θεοτεύκτου*, utilitati, vel mica bonæ animæ litatis; vos, inquam, omnes, vestramque opem, consilium, vires, diligentiam, ne flaccescat gubernatorum reverentia, nutet superiorum dignitas, evanescat antiqua studiosorum gravitas, industria, compositi mores, ne demum omnium bonorum, malis omnibus despacta, jaceat auctoritas, appello. Me vero quod attinet, munusque hoc recens impositum, si qui sint ignavi, ebriosi, ludiones, nugatores, circulatores, superiorum contemptores, legirupæ, noctivagi, noti juventutis corruptores, bonorum osores, cultus divini neglectores, vel alia ejusmodi academiæ carcinomata et ulcera, neque me illorum mores, neque illos meam hanc qualemcumque *προστασίαν* ferre posse spes est. In hac vero parte provinciæ nostræ ornanda, si quid durius, si quid, quod tamen fieri non oportet, inclementius, in quemcumque constitutum fuerit, id omne temporum necessitatì, et conservandæ misere fluctuanti reipublicæ literariæ acceptum ferendum esse æqui rerum arbitri facile agnoscent. Nec erit forsan, cur ob

nostram tenuitatem despectui sit facinorosorum et delicatulorum turbæ academiæ auctoritas. Etenim ut bonis omnibus omnimodo prodesse statutum est, sic malis haud cedere itidem indubium. At parcus ista. Quæ agenda sunt quidem, sed non sine ullius boni, aut mitis ingenii, quadam ægritudine peragi queunt, quoad fieri potest, deprecanda et evitanda esse consentient omnes, quibus salit aliquid *lævæ sub parte mamillæ*.

Majora itaque, et præclaris aliorum hoc ipso seculo omne genus inceptis, quibus paria præterlapsæ ætates facinora non ediderunt, aliqua ex parte respondentia, in orbe nostro tentanda esse arbitramur. An solis academicis, Anglorum nomine celebri fama per totum orbem diffuso, libet esse ingloriis? Consulta patrum, tropæa militum, incrementa gloriæ rei civilis ac militaris, quæ dederunt, quibus est commissa, senatores, ac duces, horret Europa. Absit, academici, ut peculiare nostrum depositum, religionis ac literarum honos, quasi omnino seculo impares essemus, solum vilescat. Dum in omni laudabili conatu alii haud contemnendos faciunt progressus, vix, aut ne vix quidem, nos ad antiqua revertimur? Imo, quid nisi nostra segnities, et aliud agendo consumptæ vires, ut superiorum temporum, uti aiunt, a nonnullis tantopere desideraretur, in causa est? Eminuere, fateor, tum temporis nonnulli linguarum peritia, eloquentiæ laude, scientiarum lumine, veterum scriniorum monumenta scrutandi diligentia, et ruspandis antiquitatis ruderibus clari; quibus omnibus et singulis, quo minus debitus honor et gloria, cultus et reverentia nominis constant, et sint perennes, non sum adeo vecordis animæ, nec tam extra anni solisque vias positus, ut ullo modo interpellem. At, pro pudor! quale studiosorum vulgus? Quanta orbis literati pars tenebris offusa? Ponite senile supercilium, pingue otium, aliarum ambitionum inanes titulos, micantibus undique literarum præmiis; per multos enim annos, qui serio rem agebant, apparuere rari 'nantes in gurgite vasto.' Eo vero jam redierunt res academiæ, ut nisi pietatem, fidem, mores compositos, modestiam, cum summa in omni studiorum genere diligentia adhibeamus, quin cum perenni dedecore, dedignitate, statu et conditione hac honesta nobis periclitandum sit, non est ambigendum. Hæc ergo Rhodus, hic saltus noster. Quicquid consilio, prudentia, illibato virtutis exemplo, quicquid

denique summorum virorum auctoritate, tantillo scilicet temporis spatio, eoque tantis rerum ac animorum motibus agitato, quod ex bonarum artium et literarum, explosis belli terriculamentis, παλιγγενησίᾳ excucurrit, præstari potuerit, id omne antecessorum nostrorum laudum cumulo lubens addico. At quibus omnia ex voto successerunt, quorum sanctioribus inceptis undeaque responderunt eventus, numero vix sunt totidem, quot Thebarum portæ. In magnis voluisse sat est; nec nostram industriam, si qua est, præcluserunt molimina aliorum præclare gesta; multo minus succedentium famæ, si qui sint, obesse poterunt in administranda hac provincia imbecilli nostri conatus.

ORATIO II.^a

BONUM factum, procuratores. Neque enim animam agit academia, ut opus habeat testamentum nuncupare, aut ut legatorum dispositione divitias suas in alumnos dispertire teneatur. Hucusque ergo, academicici, quamvis, pro dolor! evasimus, dicendum est tamen, evasimus. Viximus, dum ipsum hoc vixisse nonnihil, imo magnum fuit; ævo scilicet seculi graves, et ipsius mundi mortalitate tantum non oppressi. Ostentent alii tropæa, hostium spolia, flosculorum sertis redimita capita, summæ pacis, et placidissimi recessus fructus ubiores; nos cicatrices, pulverem, et sudorem, erectas ad cælum manus, non penitus indigna Deo hominibusque colluctantia insignia circumferimus. Non enim umbratilem causam egimus, non de finibus regundis, de quibus tot annos bella incruenta, et pæne ludicra, intulerunt imbelles finitimi; sed de tota possessione, sacro antiquæ pietatis deposito, præsentis spe ac semine, dictu nefas! nobis contentio fuit. Prostrato œnopolas, mimas, balatrones, devictos cerevisiarios, noctivagos, scurras, aliasque hominum quisquilias supplices in scenam productas, dispansa gentis togatæ pomœria, instaurata epomidum et epitogiorum ephippia, honestis nominibus celebrata, nolite expectare. Hæc illorum gloria, hoc decus, quibus mollissimis temporibus, et longo otio de-

^a Hæc oratio anno 1654, in comitiis academicis, habita fuisse videtur, cym pro cancellarii officium iterum administravit.

ductis, tot tantaque moliri placuit. Hoc unice nobis in votis fuit, cum officii ratio postularet, ut publice aliquid vobis edisseremus, nec tantum superesset dicendum, *fuimus* academic*i*.

Tantum vero cum hoc sit, tamque insigne privilegium, nondum periisse, non nisi Dei immortalis beneficio illud par est deberi. Ei ideo ἐνεργέσθη optimo, sospitatori unico, salutis fonti, qui disjectis undique ac demersis, cæli ruina et violentia, majoribus, imo prætoriis navibus, portuosam cymbulæ nostræ exhibuit providentiam, quicquid apud nos pium aut utile restat, quicquid meliori nota et virtutis nomine inter mortales dignum censem*etur*, in ipso limine dicemus. Qui nihil divinum, nihil ope mortali grandius, in declinantis rei literariæ subsidium et fulcimentum venire sentit, illum rerum divinarum pariter ac humanarum socordia, et negligentia supina laborare, cum res ipsa oculis et prope manibus teneatur, non est ambigendum. Rubum ardentem, nec consumptum, stupuit olim magnus nomotheta. Præclarum et antiquum qui spectaret ædificium, disjectis undique pedamentis et adminiculis, in ipso pæne aere pendulum, mole sua sibi ipse ruinam, aliis perniciem minitabundum, contra vin tamen procellarum, ventorum, et turbinum vitrices et triumphales attollens summitates; velut immota rupes, cui toties horrifICO fragore ne quicquam sese illiserint nimbus et hyems; occultam illam vim et admirabilem, quæ tantæ moli sustinendæ, tot oppugnationibus propellendis par esset, venerabundus suspiceret. Gratiosam igitur Dei O. M. providentiam recolite, academic*i*, et perenni literariæ diuturnitati quotquot bene vultis, auditores, quæ gymnasia, adeoque ipsam academiam, communem nostram, qua literati sumus, matrem, adhuc sartam tectam conservavit.

Neque tamen hæc ideo a nobis dicuntur, quasi fautores nullos, nullos advocatos invenisset grandæva mater academia, qui, ne inter tumultuosi seculi dedecora literarum lapsus et ruina numeraretur, strenue præcaverunt. Habet etiam adhuc deus O. M. qui honorem suum, habet academia, qui salutem suam pro virili tueri satagunt; viros scilicet summo honore constitutos, et nisi mortalium ingratissimi audire vellemus, a nobis in æternum nominandos. Hi sunt, qui tumultuantis plebeculæ, aliorum scilicet perpaucorum nebulonum veneno perfusæ, compescuerunt murmura, et

imbelles contempsere minas. Et cum eo usque audaciæ proruperit quorundam hominum, dicam, an jumentorum, stupor et barbaries, ut in ipso senatu libellis supplicibus vociferationes, seu potius imprecations nonnullorum e fæce seculi, de tollendis academiis rudere ausi sint; non sine indignatione summa, spiritu heroico et plane divino, honoratissimis ignorantiae patronis, patriæ excerebratoribus, os vile obstruxerunt, parati omne nostrum periculum subire suo. Nec defuisse istiusmodi viros aut conatus testor celebrimam toto orbe bibliothecam, irritis inimicorum domi forasque augusto illi sacrario avide inhiantium votis, intactam; et si non libris doctioribus, at librario doctissimo auctam et ornatam. Ipsam testor academiam, fatali pæne literarum interstitio emergentem, viris undequaque doctissimis, de religione et literatura optime meritis, recens refertam. Hoc unum condonate, quod me indignum, inutilem gregi vestro vestro ascribere voluerunt; hanc unam labem abstergite, cætera fulgent.

Iisdem succenturiatus processit magnum nomen nobis dicendum, auditores, Honoratissimus Cancellarius. Hic est, quem toties accepimus profitentem, se nolle honesto illo nomine diutius ornari, quam dignum tandem aliquid eo nomine efficiendi spes non minima effulgeret. Qui pietate et ingenii cultu, in subjugandis hostibus vel barbarissimis, plus retulit sub Deo suo opis et subsidii, quam ut se vivo et rerum pæne clavum tenente, pietatem et ingenii culturam omnem pessundatas et conculcatas, triumphibus illum victis et conjuratis hostibus, ab impietate et barbarie intueri possit. Illum, qui feros et erraticos domuit Hiberniæ Nomadas, qui mores, virtutes, pudorem Scotorum monticolarum perspexerit, qui

πολλὰν ἀνθρώπων ἰδει ἄστρα, καὶ γόνον ἔγγων,^b

posse tandem ipsam deperire barbariem, inhonesta est, et homine sano indigna cogitatio. Irato prorsus aversoque Deo res nostræ agitari viderentur, si primi, si soli sub ejus auspiciis pereamus; qui non tantum omni bello, sed et singulis præliis, quibus toties providentiæ discrimen subiit, victor evasit. Inauspicato sane togatam manum copiis suis adjunxisse censendus esset, si ea parte primum marcescerent triumphales laurus. Haud illi deerit procul omni dubio in

^b Hom. Odyss. i. 3.

re nostra procuranda divina illa indulgentia, quæ reliquis omnibus inceptis ei ita semper præsto adfuit, uti Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, quod dicitur; ut illud ethnici poetæ ad imperatorem Christianum decantare liceat,

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et conjurati venieunt in classica venti!^c

Hucusque ideo, eo duce, victore Deo, ut libera et optimarum artium gloria celebris, non ut injux et efferata evadat patria, contendimus. Quisquamne hominum adeo inverecunde stolidus, et mentis inops censendus est, ut gentem non ineptam, immensis laboribus, vigiliis, votis, lacrymis, suspiriis, tanto sanguinis, nummorum, possessionum dispendio, tot annos sudasse, ut sub desideratissimo reipublicæ titulo asinorum clausum, vel jumentorum mandram conderet, putare posse videatur? Si qui vero, ut erit forsitan unus et alter, ad bombardarum tonitru, tanquam ad cataractas Nili, ita obsurderunt, ut rationis, ejus nimirum qua homines sumus, nihil possint aut audire, aut percipere; quin tandem, imo brevi sese explosos et pessimo fœtore, suorum tormentorum instar, ejectos sentiant, nullus dubito. Imo ausim dicere rempublicam nostram aut literarum fore fautricem, aut nullam: nisi funditus delere gentem (et religionem nostram) fortean rebus prosperis nimis fidentem, vagam, et tumidam, sanguine et cineribus iterum aspergere, et non indecoro pulvere sordidam reddere constituit Deus O. M. non omnis morietur academia.

Macte ideo este ingenio et virtutis gloria, probata juvenum corona, flos patriæ, gentis honos, gregis Christi spes non minima, feretis protinus hic etiam voti et consilii nostri pretium et βραβεῖον: nec segregata prorsus omnis spes est, quin ex vobis tandem emergant, quibus merito

doctor orbis
Submissis tradat fascibus imperium.

Vos etiam, doctores literatissimi, quoniam purpuræ vestræ radiis ferundis etiam vulgi, utcunque ignobilis et indocti, nunc temporis sufficit oculorum acies, quin virtutum et scientiarum spendore, laboribus et vigiliis ecclesiæ et academiæ causa susceptis, antiquam et debitam venerationem etiam oculatissimis extorquere progrediamini, nemo nisi invidia stupuit, aut fascinavit pietatis odium, ibit inficias. Θέατρον

^c Claud. 5. cons. Honor. 96.

ἐγενήθημεν τῷ κύστιῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις,^d et actorum nuda virtute stamus; nec pomposos titulos, ulteriores honoris gradus, opima beneficia, principum aut magnatum favores, fugacis ævi blandimenta, affectamus, sed pro vita animaque magnæ matris academiæ contendimus.

Duram quis forsan exclamabit sortem et onerosam! et, 'O terque quaterque beatos,' quibus quotannis in scenam prodire, et choragio nescio quo phaleratis, mutas pæne sustinuisse personas satis erat pro dignitate et honore; quibus ampliores redditus, titulorum veneranda gravitas, et adulatoriis quibusdam delinimentis facillime aucupatus principum favor, dederunt malignum spernere vulgus!

Ast, apage sis, ignava vota, et indigna suspiria. Natos nos potius in exemplar cogitemus, nec minimo ducamus honori, quod nos amicorum inimicorumque sub oculis tanto pignore certare voluit pater clementissimus, quod aliqua saltem rerum difficultate quid possemus experiri velit. Quod aliis ideo calamitas videtur, nobis sit virtutis occasio. Hoc ideo tantum, missis curis et querelis, metu et dolore ad hominum vulgus demandatis, nobis incumbit, ut vel scientiarum et virtutum nostra industria fructibus floreat, vel composite et decenter aliena culpa in cineres suos dilabatur academia. Sed quorsum hæc?

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premīt Deus,
Ridetque si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest memento
Componere aequus.^e

Quod officii ratio postulat, quod beneficia Dei O. M. flagitant, quod bonorum omnium vota expetunt, quod aliorum casus et ruina, quos perdendos dementavit divina Nemesis, docent, pietatem, religionem, virtutem, scientiam, diligenter colamus; cæterum rerum omnium exitus Θεοῦ ἐν γούναις κεῖται. Quid denuo faciemus, dabit Deus; quid hucusque fecerimus, paucis accipite, academici.

Cum vitiis, quæ ampliori proventu inter mortales indies succrescunt, nobis et antecessoribus nostris communne fuit certamen. Dilabantem amnem novis semper ex fontibus minus forsan lucidis, imo turbidis aquarum fluctibus, subinde auctum et adimpletum omnibus vanitatis bullulis, vitiorum limo immunem quis potest præstare? Nempe socordium et

^d 1 Cor. iv. 9.

^e Horat. Carm. iii. 29, 30.

impiorum parentum delicta, ineptiam, stultitiam, negligentiam paedagogorum, paucis exceptis, ignavi pæne ubique pecoris, immerita luit academia. Ad spurcitem domi avide ingurgitatam hic resorbendam advolant nonnulli ; et tamen quos hoc vitiorum gravidos, et fœdis domesticorum exemplis dehonestatos mittunt, ut extemplo fiant philosophi, et illico frugi evadant, expectant stulti parentes.

*'Ως ἀργαλέον πράγμα' ἐστιν
Δοῦλον γενέσθαι παραφεύοντος δεσπότου.^f*

Duram sane provinciam ! Integros et sanos tantum summa cum artis gloria dimittunt, quibus commissa est corporum sanatio : omnes seu artis defectus, seu artificum lapsus, longa nocte tegunt vespillones. At incuratos animorum morbos, et turgidos vitiorum inflatus, ubique, non sine summo inter imperitos nostro dedecore, circumferunt immedicabiles nebulones.

Huic autem malo remedium adhibendo, ut hanc saltem bene merentibus gratiam rependam, non defuerunt, imo profuerunt plurimum, cum hujus, tum superioris anni procuratores; quorum nimirum inculpatæ probitati, invictæ patientiæ, prudentiæ insigni, bonarum literarum promovendi studio singulari, industriæ vero pæne stupendæ, aliquid saltem pacis et quietis, si non multum famæ et bonorum morum, debere academia est manifestum. Nec sine numine fuit, ut, deflexo paulum tramite, ad munus procuratorum vir ille promoveretur, qui ad vias rectas et regulares non sine summa diligentia et virtute non paucos reduceret. Porro in administranda re reliqua academica, collegiorum et aularum præfectos, laude illa, intelligentes tempora, ut nosceret academia quid sibi faciendum esset, defraudandos non esse, si non credet ingratum seculum, fortassean dicet posteritas. Imo illorum ope et consilio, quamvis non decus aliquod aut nitorem assecuto, tamen sine insigni ulla togatæ gentis jactura, fasces deponere mihi ipsi contingat. Nec omnino sane inerti otio contabuimus, quamvis huc tantum rediit votorum summa, ut eo fruamur. Cætera de nobis fascibusque nostris, quod procul dubio præstat, taceo ; neque enim unquam altius spiravi, quam ne commodioris hominis, peritioris rectoris, vigilantioris præfecti, prudentioris moderatoris, vices difficillimis temporibus suppleri, nimium lugeret academia.

^f Aristoph. Plut. i. 1. 1.

Interea sciant amici atque inimici, imo exteri et posteri, quotquot honeste cupiunt rei literariæ, etiam qui cum ea nullum commercium volunt, neque ferias agere academiam, neque intra antecessorum septa (quasi doctum esse nihil aliud esset, quam doctos legisse, atque eorum sensus quamvis reconditos eruisse) sese continere; sed progressus, Deo hominibusque testibus, in dilatandis scientiarum pomeroii, in promovenda, una cum pietate et religione, re literaria quotidie ponere.

Testor theologiam, artium reliquarum dominam et magistram, cui ut prompte ancillentur prope est res nostra unica, non turbidam illam ex scholasticorum lacunis de-promptam, nec communem illam tantum et disciplinabilem, a quamplurimis bonis sane viris, nec ineptis, in multifariis compendiolis traditam; sed liberam, puram, defæcatam, ex ipsorum fontium fontibus, adjuvante, imo totum opus perficiente, Spiritu et vi Dei omnipotentis, haustam adhibitisque omnibus veræ philosophiæ et scientiarum adminiculis, qui ei vel adjumento, vel ornamento esse possint, indies efflorescentem. Intima videmus sacrosanctæ veritatis penetralia reserata, abditosque vitalis paginæ sensus erutos et propinatos. *Hinc lucem et pocula sacra.* Conciones ad populum non phaleratas illas, et ineptis verborum crepitaculis, ad aurem vani et imperiti vulgi tinnientes; sed pietatem, φιλοπονίαν αἰσθητήρια in sacris γεγυμνασμένα spirantes, frequentissimas: exercitia quædam recens instituta, nonnulla postliminio restituta, recuperatam aliquatenus disciplinæ gravitatem, exulantem et triumphatam reductam pietatem, fas esset celebrare. Disputationes etiam theologicas redivivas memorarem, nisi absentium aliquorum negligentia, præsentium vero quorundam socordia fecisset, ut ex incepto illo honesto sane et conamine laudabili, academiæ ratiocinio, quam academicorum rationi, hactenus melius consultum fuisset. Absit tamen ut hinc tandem proventus ipsos sulcos oneraturi expectationi renuntiare. Non enim tantum messem, quod aiunt, in herba habemus, summæ nimirum spei ad frugem et fructum juventutis; sed et est in procinctu veteranorum haud contemnenda manus, quæ non tantum amicæ veritatis velitationi, prout pro more fit in academia, parata est; sed quæ Latiali Vejovi bruta fulmina e manibus excutere, et reliquas extraneorum copias

civitati magni regis, Dei O. M. δεινῶς imminentes, minitantes dira, profligare et dispalare novit.

Et sane ad veternum nobis excutiendum, nunquam post natum in orbe Christianum nomen, donis, quibus veritatis divinæ cultores liberaliter instruxit pater clementissimus, magis opus fuit. Quam enim, Deus bone! detestanda turma, quam fœda hæreticorum, fanaticorum, et enthusiasmtarum colluvies sponsam Christi sub ipsis sponsi sanctissimis oculis pæne rapit, stupratque? In eam scilicet puram, castam, undique 'turba ruunt luxuriosa, proci.' Cum igitur,

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones :
Ut te ipsum serves, non expurgisceris?^g

Et quod ad cumulum addit, satis nequiter proventum est: quo enim quisque ab omni solida doctrina imparior est, eo majori cum supercilie, et confidentius de gravissimis quæstionibus judicium sibi arrogat. Proveniunt oratores novi, stulti, adolescentuli, qui nec eruditi sunt, nec se non esse eruditos sentiunt.

'Ανδρίζεσθε ergo, academici, nec amoeni recessus sopore perfusi, dulcedine exitio vicina, præsertim cum ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος ὑποδύεται, sinite ut ineptos, indoctos, βωμολόγους, vaniloquos, plus contra veritatem, quam pro veritate vos posse, sentiat Christianus orbis. Victorias quas reportarunt, quos egerunt triumphos Athenarum nostrarum Miltiades, Juellus, Rainoldus, Twissus, aliqui, recolite, mentemque et industriam Themistoclis induite, neque nobis vivis despectum Dei dominium, contemptam gratiam, conculcatum fœdus sempiternum, impune ferant vel inscite blaterantes, vel elatiōri cothurno rhetoricanter novatores. Undique circumstant observatores, qui mollitiem virtuti, errores veritati, tenebras luci, tumultus paci, quovis pretio a vobis præferri vellent, et ut præferantur expetunt, et expectant.

Hoc Ithacus velit, hoc magno mercentur Atridæ.^h

Sunt qui literarum imperium se solos obtinuisse autumant; et quia cæteros mortales fastuose præ se contemnunt, vos istiusmodi esse, qui facile et merito contemni possint, efficitim cupiunt. Sunt etiam qui vitiorum et ἀκαρπίας nostræ obtentu academiarum ruinæ avidissime inhiant, et altera parte urgent, punguntque. Una autem virtute utrosque

^g Horat. Epist. i. 2. 32.

^h Virg. Æn. ii. 104.

circumveniamus, ut non sine summo dedecore illos fastus et περιαντοφωνίας, hos invidiæ et ignorantiae pudeat, pœnitentaque.

Ad sospitatem pertinet industria nostra, ipsum Christum habemus agonothetam. Nostris vigiliis, studiis, laboribus, innititur veritatis gloria, religionis honos, artium et scientiarum splendor, ipsiusque demum non minima reipublicæ salus et felicitas. Ignaviam, animalium ratione gaudentium labem et opprobrium, senescentis seculi pestem pæne unicam, ignorantiae, tenebrarum, sordium, et vitiorum omnium proxenetam, literarum et literatorum contemptus prodromum certissimum, diligenter, imo animose excutite, juvenes dilectissimi, germana matris proles, insurgentis seculi quoquo verget pars nobilis futura. Haec illa Circe est, quæ nonnullius spei adolescentulos, luxuriæ blanditiis pessime incantatos, fœdissimis inquinatos sordibus, et in porcorum haram et volutabrum pellectos quotidie deturpat. Invigilate ideo, mementote vos sacramento teueri, imo in arenam descendisse; frustra fugam, latebras, recessus meditamini; nequicquam hominum præjudicia, temporum iniquitatem, magnatum supercilium erga gentem togatam, patriæ ingratitudinem, quæ ossibus ejus vix pepercit, causamini. Aut dimicandum vobis est fortiter, aut quales quales artifices estis, pereundum turpiter. Placet etiam nobis otium, sed magis officium; placet amica studiis solitudo, sed magis studiosis, siqua est, benefica contentio. Eamus una igitur, erectis animis, comitantibus vigiliis, studiis, precibus, inimicorum quorumcunque tandem, qui male volunt luci et veritati, vices dolentes, quo fata academiæ, et omni casu benignior divina providentia, vocant. Mens serena, sua sorte contenta, mundi contemptrix, nihil nisi quod vile, soridum, dishonestum, anima Christiana, generoso et libero pectore indignum, horrescens, nobiscum eat. Hæreat in funambulis, præstigiatorum acetabulis, stupeat Babylonios, agyrtas, astrologos, malignum et imperitum vulgus; stupeat, dum respublica tributum imponat, quod pendeant astrologi, quod olim, teste Suida,¹ factum est Alexandriæ, nomine βλακεννόμιον, quia solum stulti ad eos accedunt. Βλάξ enim apud eos idem ac fatuus et amens fuit. Minas, arma, intentent atrocis sævitiae et feritatis homunciones, scientiani,

¹ In voce Βλάξ.

veritatem, virtutem ipsam rideant, dichteriis excipient, ὅσα οὐκ οἴδασι βλασφημοῦντες, siderati nebulones; ne grave rediret superstitionis et tenebrarum seculum timeant meticulosi; Spartam nos, quam nacti sumus, ornemus, serio militemus, in veritatis castra irruamus, cælum ipsum virtute petamus, nil desperandum, vexillum attollente Hon. Cancell. Christo duce, et auspice Christo.

ORATIO III.^a

DELASSATAS artium omnium et scientiarum vires, et defatigatam ipsam oratoriam denuo solicitare, academici, nec opus est, nec animus. Quid possit facundia, ut in omni literatura viget valetque, ii, quos et muneris ratio, et efflorescentis ingenii fervor, alacriores et magis oneri reddiderunt, evidenti testimonio ante aures oculosque auditorum posuerunt. Elegantiarum omnium quod reliquum est, vices supplebit unica æqui ac recti conscientia, qua etiam tripudiare Musas, vetat vicinus fraterni sanguinis clamor. Si quid de laboribus et angustiis academiæ dicendum restat, ne ferias agere perpetuas videatur, id mihi negotii dari, ut ea enarrem, maxime arridet. Nempe ea apud nos, auditores, stat lege res literaria, ut gravissimas totius anni curas unius vel alterius dieculæ lætitia compensatas habeamus. Neque illos forsitan, quibus res divinas pariter, ac eas, quæ apud humanum genus inter primas ponuntur, ornandi cura incunbit, palæstræ isti hilarioribus pro more elegantiis crebrius interspersæ diutius immorari deceat. Non quod solenniorum academiæ comitiorum honori, quorum, Deo ita gratiore disponente, triplicata jam vice lubens saltem pars aliqua fui, quidquam detractum iri velim; sed quod asperiores recessus sanctiores quas colimus Musas querere, profiteri æquum est. Prout ideo benevolo erga nos almæ matris animo, quo nobis operosum hoc, quocunque sit, studiorum nostrorum levamen sacrum esse voluit, gratulari liceat; ita gravitatis ejus et prudentiæ, quibus hæc bonorum negotia, malorum otios pro-movendis nimis opportuna, incitatis passibus peragi jussit, infra laudem id omne est, quod dicere possumus. Nimirum

^a Hæc oratio habita est anno 1655, in solennibus academiæ comitiis, cum pro cancellarii munere jam tertio functus est.

lubrica virtutum statio est, quibus in confinio vitiorum positis, proclivis ad deteriora lapsus. Ea est, pro dolor! humani ingenii pravitas. Non enim tantum, dum vos pulverem inter et sudorem, industriam in scholasticis hisce exercitiis deficitis, habent quod ignaviae, quod luxuriæ suæ prætexant improbi; sed et inane gloriolæ aucupium, futurum superbiæ et desidiæ fomitem, hujusmodi inceptis, ad captandos sæpius quam par est eruditorum plausus destinatis, minime malorum suggestui aliquoties adhærere compertum est. Sufficiat ideo nonnullis hucusque vela ventis explicata porrexisse, aliis in margine ambulasse; ne ingruat turbo, ne dilabantur ripæ, jam contrahenda vela, jam referendi pedes. Nostri autem rerumque nostrarum, cum temporis occasio, et auditorum reverentia, rationem aliquam efflagitare videantur, eam, moræ cum simus jam omnes impatientes, strictim et quam fieri possit paucissimis absolvam.

Quoniam vero eos, qui fecerunt, proxime exceperisse, qui præclara eorum facinora celebrarunt, semper aestimati sunt, ne res academiæ, per se satis amplæ et magnificæ, vero minores appareant, alicui, qui quæ sentit polite et copiose possit eloqui, et velit, provinciam hanc delegatam cuperem. Sed prout mihi, me juri et legibus almæ matris subducere, religio foret; ita supra bonum atque honestum de vestro candore anxium esse et solicitum, pæne esset flagitium.

Qualem vero se gessit academia, quæ tulit fecitque, quorum gratia aut odio flagravit, quibus fautoribus usq; dignitatem aut pristinam sustinuit, aut amissam recuperavit, quo luctu, quibus casibus eam exercuit summus rerum omnium arbiter, fusius exponentem haud feret temporis angustia. Pauca ideo rerum capita summatim sunt delibanda.

Ne vero expectatione elati despiciatui haberent referenda auditores, sciant adhunc plura nobis fuisse de salute, quam de gloria certamina. Ut scientiarum pomoceria dilitaremus, cum tot annos Annibal fuerit ad portas, nemo nisi iniquus et sortis humanæ ignarus expectaret. Quibus nos nondum periisse magnum non est, iis qui perierunt instruendos amandumus; pluris sane constitit unius anni salus, quam multorum pridem gloria et honor. Quanto labore, qua industria, quibus vigiliis et molestiis, quo temporis, studiorum, fortunæ, amicorum dispendio, quo in ambiguis consilio, in extremis animo, res nostræ hactenus securitate septæ fuerunt,

neminem spero posthac experturum. Magistratus nostri in ipsa salutis discrimina fortunarumque communium incidisse honor sit, vel dedecus perpetuum.

Hinc vidimus armatas Musas, et Palladem cum hasta; neque quicquam famæ, aut gravitatis apud bonos ea re decoxit academia. Imo quod se suaque prudentia dignissimum est, fecit. Etenim in publicos hostes omnis homo miles est. Neque artes ulla profitemur, quæ naturam dediscere cogant. Extrema expectare, mihi ausos, malorum est, vel mulierum. Unico pacis amore ducti classicum cecinimus, neque cuiquam mortalium periculum ingerere, sed propriæ saluti tempestive consulere in votis fuit. Hunc animum qui criminantur, ut omnis juris, humani pariter ac divini, nostrarumque rerum conditionis ignaros se ostendunt, ita eorum scommata et convitia facile contemnimus. An ingenii cultus, quo nihil melius neque amplius in natura mortalium est, socordes et torpescentes redderet, inter sacram et saxum positos? Sane dum ipsum hoc vixisse peccatum non sit, nec vituperationi opportuna sui tutela esse posse videtur. Quum vero ab iis, qui nihil egregium aut laude dignum aggredi aut ausi sint, aut possint, aliquod candoris vel grati animi indicium expectare, extremæ stultitiæ sit, ne nulli omnino videantur, quia præterea nihil sunt, lubenter eis maledicere permittamus. Sed tamen vix occasione hac arrepta me retineo, quin in totam ingratorum manum, quorum vitio nihil non mali inest, invehar. Id tantum nitar, ut hominibus bono publico natis, mederi aliorum incommodis solitis, auctor sim, ut quemcunque boni et magnifici animi fructum, iis, qui cum servili pâne sint conditione, nihil generosum aut honestum sapiant, erogaverint, nisi frustra niti, neque aliud se satagendo nisi odium querere, cordi sit, eam omnem humanitatem non in homines insumptam, reputent. Sed pessimum illud genus hominum, quod diligentius metuit, quam meminit, quod cum pâne nihil unquam boni fecerit, tamen beneficia pro debitiss exigit, utrum plures sint qui criminis arguunt, an qui ejus vestigiis insistunt, incertum est. Quoniam vero in humanum genus, egenum plenumque et opis indignum, qui ingrati animi testimonium ediderunt, peccare videantur, eos tacito bonorum omnium judicio, eique apud ipsos, hoc est malos, tribunali, ubi nemo nocens absolvetur, remitto. Quodcunque conatur, præmii

securum agit generosum pectus, et ipsa sibi satis mercedis est mens recti conscientia. Interea haud vulgari lætitia perfunditur academia, quod nemo tandem gentem suam togatam destructam velit, nisi qui ipsam rem publicam funditus pessundatam cupiat, cum non ita pridem ab ipsa maxime metuit res publica. Ita est rerum vicissitudo. Quæ autem tumultuante plebecula, ferocientibus militibus, nutante senatu, strenue undique calumniantibus sycophantibus, omni casu major meliorque providentia immunem ruina salvamque præststit academiam; ne bonorum omnium amore jam flagrantem florentemque desereret, summa contentione interpellanda est.

Vulnus interea, quamvis pharmaco tempestive adhibito sanatum, quod tulimus, dissimulandum esse dolor pietasque vetant. Nempe principis facultatis inter primarios professores ob multijugem scientiam et raram eruditionem pæne principem amisimus. Illum, inquam, cui (ea est inanis seculi vanitas et ignavia) nihil unquam nisi ipsæ literæ fuere opprobrio. Quæ autem post summi viri fata, candissimi pectoris quondam hospitium, invaserunt lites, odia, studiorumque partium inanes luctas, ne pudenda retegantur et recrudescant vulnera, prætereo. Evidem ut dignitatis et auctoritatis tuendæ gratia, qui gradum magistratus obtinerent in academia, illud honoris et præmii haberent, quod optari possint, cum ipsius rei necessitas efflagitare videtur, tum summa a majoribus prudentia constitutum est. At nudam *προστασίαν*, et quemcunque dignitatis locum, per se clara esse aut magnifica, aliudve amplius, quod vere sit venerabile, præter eorum qui ea sustinent virtutem, homines leviculi tantum opinantur. Hic pes figendum: tantum veræ laudis a magistratu adepto apud æquos rerum æstimatorum reportabis, quantum virtutis et diligentiae in illum attuleris. Proinde sordidam reddere, quam ambis dignitatem, suillinum est, ipsa vero ut te indignum evehat, fieri non potest. Cum vero apud nos præfecturæ gradus ea habent ex fundatorum munificentia annexa bona, quæ ignororum etiam animos titillare, et sui desiderio rapere apta sint; quod vix ullos ad dignitatis fastigium evectos annumerat, nisi quos inter alios aliquo modo eminere ipsa invidia fatebitur, academiæ impense gratulandum est. Cladem autem, quam tanto orbata lumine horruit theologia, doctissimi successoris modestia,

eloquentia, candore, et doctrina propulsatam gaudet, prædicatque.

Variis interim hic vivitur moribus, quia maxima apud nos est ingeniorum varietas. Nonnulli, ventri penitus dediti atque somno, ætatem per inertiam et socordiam trahunt, suntque potius, quam vivunt; in re congerenda alii plus æquo sunt solliciti; aliarumque mixtarum artium non insolentes, habet, habuitque semper academia, quorum piget pudetque. Qui frigide, ideoque frustra ambierunt Musas, et repulsam passi vel penitus sordescunt, vel insaniunt, in corporis gaudiis pæne tandem evanuere. Ex scelerata vero paucorum licentia, et depravatis moribus, de ipsa pronunciare academia, illorum tantum est, qui vel assurgente aliorum virtute minores et invidi, vel cæco partium studio abrepti, de infamia nostra, quam de probitate sua, magis sunt solliciti. Cœnum, lutum, eluviem habent amœnissimæ urbes, nec quid aliud magis expositum, aut in oculos viatorum prius incurrit. At ineptus esset, qui omnem urbem, ubi lutum est, Lutetiam diceret. Nec candidiores, nec sanctiores animas magnam partem, quam nunc amplectitur, unquam aluit academia. Per diversoria, trivia, plateas, œnopolia, ubi nonnullæ forsitan occurrunt studiosorum larvæ, per triduum oberrantium hospitum censuris non stamus. Collegia, bibliothecas, musæa, scholas, oratoria, templa, typographias appellamus. Qui ex iis diligentiæ, pietatis, bonarum literarum, virtutum omnium nullum specimen, fructum nullum percipere potest, non tam male lippus est, aut in sole caligat, quam hostis ex professo, cuius de rebus nostris definire non est.

Quot vero hucusque habuit inimicos academia, tot habuit et triumphos: neque famam nostram vexarunt ulli sine certissimo suæ dispendio. Non autem Vulcanum scutum, non murum aliquem aheneum adepti, non amuletis nescio quibus instructi, sed puri æterni numinis favoris præsidiis septi, omnium propulsavimus injurias. Quoties nudi, egeni, ope omni humana destituti, petulantissimorum ingeniorum contumis cruentati, in sinu summi optimi patris recumbentes, rei nostræ conficiendæ curam ei detulimus; toties non tantum securi e vadis emersimus, sed et victores omnia secunda et felicia sumus experti. Qui jacentes ad spem erexit, erectos summa spe explevit, beneficiis, honoribus auxit, cumulavit;

qui efflorescere, et nitorem hunc qualem qualem assequi dedit, ille mihi semper Deus erit.

Neque tamen adeo ingrati sumus, ut quæ eximie de nobis meruerunt optimi quique inter mortales literarum patroni, aut aspernari, aut oblivisci audeamus. Imo hinc memoriae immortalis, et in omne ævum ab invidia oblivionis vindicandi decoris, qui beneficentia ulla academiam demereri statuerunt, sunt securi; quod cum iis, qui ingrati animi vitium et pestem non tantum penitus sciunt, sed æternum execrantur, rem se habere, facile intelligere possint.

Primo autem mihi celebratus ultima oratione, jam celebrandus hic venit summus sub Deo rerum nostrarum arbiter. Sed quid ego de tanto viro? Cum duæ artes sint, in quibus viri principes studium ponere debeant, militaris nempe et civilis, quibus omnis stat publica virtus, illeque communem hominum fortunam egressus esse merito aestimandus sit, qui alterutram feliciter, civium suorum bono administraverit; qui utramque vero mediocriter procuravit, vix celebretur; hic nostro saltem seculo solus est, qui tum hanc, tum illam ita expoliverit, ut quam maxime ornaverit haud facile sit definire; utrumque sane, supra quod dici potest, feliciter et processu usque ad invidiam fauste excoluerit.

Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, et cælestia tentat:^b

ut canit poeta. Atqui procul omni dubio in republica bene legitimeque administranda tanto major gloria est, ea quam splendidissimi effundunt triumphi, quanto ingenii bona, virtutes pacis, religionis honos, virium ostentationi, cædi, et sanguini antestant. Ille vero tantus ac talis, cæteris omnibus major, hoc solo seipso minor esse voluit, ut secundi ordinis titulum inter suos perget numerare, quo lubens primitus susceptum nostri patrocinium feliciter usque propugnet. Nec satis habuit, nominis invicti umbra discriminem academiæ tot annos jam defendisse; sed insuper munificentia et largitione gratissima, celeberrimum toto orbe librorum thesaurum, grande illud non academiæ tantum, sed et gentis nostræ decus, bibliothecam Bodleianam auxit et locupletavit. Felicem Bodleii animam! quæ tot tantosque virtutis suæ æmulos, tum famæ auctores invenerit. Dum innumeros, qui id sibi negotii solum crediderunt dari, ut

^b Hor. Ep. i. 17. 33.

Iaute baccharentur, nepotes longa nocte premit, æternumque pressura est oblivio; tu nominis tui gloriosam memoriam usque adeo propagasti, ut neque ulla annorum series, aut fuga temporum ei tenebras offundat. Felix Bodlei! non omnis morieris; dum reges, principes, victores, quidquid uspiam antiquæ virtutis, aut veræ eruditionis monumentum inveniri possit, in tuo sacrario reponere certatim gestiunt, suisque imaginibus penetralia tua decorare non dedianter. Hic princeps, illic comes, inde præsul, longo demum ordine, variis honorum tabulis insigniti, viri laudatissimi fecerunt, ut jam totius orbis ore consono celebretur Bodleius. Adsit jam modo numen propitium, quin ad invidendos scientiarum et virtutis apices, summumque in orbe literario dignitatis fastigium ascendat academia, causa nulla est cur dubitemus.

Cum itaque per se, suos, aliosque ita cumulatissime nobis prospexit benignissimus pater, quid nos interea, academic? An per ignaviam et socordiam ætatem agere, genio, vitiis indulgere, torpescere, animo esse remisso, et suavia in præsentia quæ sunt, prima habere, deinde emori, priusquam quid sit vivere sciamus? Absit sane. Imo quicquid præclarum et egregium, quicquid apud mortales laude dignum haberi debet, illud omne a nobis jam meritissime expectari videtur. Nihil vulgare, nihil non summa pietate et diligentia excoctum, cum bonorum omnium vita, tum Dei immortalis beneficia efflagitant, quod invidis oculi doleant, quod horreat Roma, quod nolit impia turba, id simus, id assequi conemur. Vanam, nudam, sterilem religionis professionem, histrio nico, cui renuntiavimus, numinis cultu nihilo meliorem, quantocius amoliamur. Nil viris gravibus, et scenæ servire nesciis, et qui in aliqua modestiæ fama esse velint, indignius, quam ex mera toga ambire laudem, et honorem crepantes, id omne, quod verae laudis et honoris quasi palarium est, susque deque habere, persuasissimi simus. Intelligat denuo, quam cordatis omnibus et contemptui et ludibrio sit, proletaria ista togatorum turba. Non sumus ut olim in velabro olearii, ubi mutuam laudem malis moribus invicem præstare mos erat. In militiæ disciplinam adducimur, ubi cuique statio quam agit, pro virili tuenda est, aut deserenda turpiter. Præterierunt fatuorum halcyonia, neque superbire ex titulis, aut in imperitum vulgus ex ephippiis ferocire ultra licet. Unicum si excipias studium

partium, severe judicat, nec amplius hominum larvas miratur populus.

Macte ideo virtute vestra, doctores literatissimi, sacrum theologiae depositum, veritatis κευμήλιον, religionis honorem, verae sanctimoniae laudem, doctrinæ famam, cuncta a plerisque deserta, nequiter et turpiter conculcata, tanquam Spartam vestram, quam cœpistis, ornare pergit. Sycophantorum latratibus, invidorum, et temporum mutationibus, exacerbatorum morsibus, hostium incursionibus, hactenus obstitit virtus vestra et industria. Candorem, numinis reverentiam et cultum, morum gravitatem, cæterasque animi et ingenii dotes, quas hucusque in vobis suspexerit academia, indies excolite magis, donec triumphata ignorantia, invidia, omnique detersa ærugine, tanquam in consummatissimum virtutum omnium emporium oculi animique, tum nostratiuum, tum exterorum in academia conversi sint. Quod a seculi peste et suppicio, errorum teterrimorum, qui ubique pæne grassantur, tabe et sanie integros et sanos custodivit filios alma mater, vestræ in concessionando sedulitati, exhortando fervori, disputando qua opus est acumini, virtutem exemplo, sub clementissimi patris cura et tutela acceptum ferre se libenter testatur. Quamplurimi autem hic in theologia vere studiosi, sacri ministerii candidati, in hujus laudis partem assumi meritissime postulant. Hosce nempe vigore summo lacertos, olim ecclesiam et scholas, rostra et cathedras amplexuros monet academia. Quibus utrum modestiam, doctrinam, ingenii acumen, an animi submissionem magis gratuler, hæreo.

Vestro, doctores, eorumque in ære quantum sit respublica, nisi vos multo majori debitorum mole Christo et ecclesiæ devinctos esse haberem confitentes, in memoriam lubentissime revocarem. At Christi servis, cœli candidatis, utcunque inter mortales exceptis, tantis cum sint beneficiis pignorati, quibus in æternum non erunt solvendo, melior quam vobis sors contigerit haud expectanda, vix optanda videtur. Merces est obedientia nostra, et ipsum opus ministerii præmium satis amplum. Ne vos teneat philosophorum immensa laudum cupidio, multo minus hodiernæ apud pontificios idolomaniae illecebræ, venter et ambitio, aliave fugacis ævi blandimenta; quæ futura sunt, imo quæ bonis adsunt, divini amoris pignora attentius perpendite. Hæc animos in obse-

quiū rapere, in officio peragendo vires renovare et augescere possunt, et factum dabunt.

Vosque, lectissima juvenum corona, academiæ, patriæ, ecclesiæ, non minor spes, quam illi gloria, quoniam vobis neque exempla, neque præcepta desunt, quibus ad proficendum in omni virtutum genere incitari possitis, quæ a vobis merito sperantur, attendite. In specula sunt omnis ordinis homines : quemadmodum se unusquisque vestrum gerat, observant. Malorum interim et ignavorum corrumpendi artibus vos nimis esse opportunos, cogitate. Neque enim laus est, ibi esse probum, ubi nemo est, qui aut possit, aut conetur corrumpere. Fucos, quoad possumus, depellimus a præsepiibus nostris : cæterum cordatis omnibus ignavorum exitu ad diligentiam acrior stimulus vix adhibetur. Qui stolidorum et improborum hominum catervas vagas et inutiles, extrema fere aut timentes, aut ferentes, vel flagitiis omnibus coopertas, sibi in œnopolii, popinis, angulisque fædissimis et spurcissimis plaudentes, strenuis et sapientibus omnibus satis spretas et neglectas, contemplari velint, vix socordiam, tripudia, et choreas, quibus juventutis florem bonis artibus eruptum discant, imitabuntur.

Sed ulterius detinendi non estis, auditores. Ex invidorum oculis jam jam evanescenis magistratus nostri, cuius tamen adhuc neque piget neque pudet, vel acta referendo, vel confitendo omissa, ullamve reddendo rationem, invitis vobis, ipse non coactus, satietatem imponere nolo. Floreat academia, vigeat inter studiosos concordia, industria, religio, numinis reverentia, et insurgentis cujuscunque virtutis æmulatione ; exulent studia partium, cæcus sui amor, avaritia, ignavia, quæcunque ingenuos animos, generosa pectora, mentes Christianas minus decent ; quod dispendio pacis, famæ, studiorum, vestris studiis obsequens, inserviens commodis, hucusque litavi, me mei haud pænitebit.

Sed et adhuc lugendi jure donandi estis, academici ; neque enim hic gradum sistit fatum, aut dolor. Quale literarum decus, quod morum exemplar nuperrime nobis eripuit veneranda providentia, enarrare volentem cohibet mœrens animus, inclususque dolor. Illum, inquam, quem candor, et justitiae soror, incorrupta fides, nudaque veritas, bonis omnibus charum ; quem in rebus agendis prudentia et industria literatis utilem, omnibusque acceptum reddiderunt ; quem

ipse amicum habui summa necessitudine conjunctissimum, pro dolor ! aniisimus. Nisi publica obstarent ecclesiæ fata, et effusus reclamaret martyrum sanguis, unde privato luctui indulgere vetat pietas et pudor, eruditæ capitæ desiderio modum ponere nimis esset difficile. Procuratorem summa bonorum omnium expectatione munus subeuntem, ereptum fato deflevit in vesperiis fraterna facundia. Sed, apage sis, inanes gemitus, et nequicquam ingeminata vota. An mortis nostræ tenebris, affectionum vitiis, studiorum involucris, laborum tædio, æmularum odio, curarum anxietate, rerum omnium incertitudine et instabilitate æternum solutos, deplorandos censeamus ? Absit, academici. Quæ nos urgent et premunt, quæ utrinque nos male habent, ex alto despiciunt felices animæ. Dum pietati, virtuti, laboribus, quod reliquum est perbrevis ævi, dicamus, magnis exemplis aliquo modo digna molimur ; Deo curæ erit nostri rerumque omnium exitus.

ORATIO IV.^a

Ea est muneris nostri ratio, academici, ut cum deliciarum omne genus satias tenuerit auditores, in ipsa dimissione, cui jam inhiat erudita cavea, paulisper a me detinendi sitis. Elatos spe secessus, et ad censuram peragendam gestientes animos, cum nostrorum hominum, tum hospitum gratissimum videre videor. Quid cuique sapuit, quid nauseam perperit, ut quisque nostrum vel cordate, vel saltem minus inepite partes suas egerit, prout feret sors aut occasio, iis, qui semper auditores vexatos esse dedignantur, lubido est expondere. Usque enim adeo in locum præcipitem hic nos committimus, ut æquis atque inquis pariter nostri potestatem faciamus. Ea enim sub lege et conditione, illiberali satis, rem hisce comitiis literariam gerimus, ut quæ nos pro more et honore academiæ, atque officio quod nobis incumbit, præstare conemur, mox fabula fiant, atque per ora vulgi traducta cachinni sæpius censura excipientur. Neque enim ullo consilio regi potest mos iste pessimus, qui in se neque consi-

^a In comitiis academicis habita est hæc oratio, anno 1657, cum jam continua serie quintum fueras procancellarius.

lium, neque modum habet. Ita voluerunt, ita jusserunt antecessores, quorum hic solum auctoritate nitimur, et imperium ferimus, ut profana, sacra; levia, seria; procacia, atque rerum gravissima uno nisu effunderet ingenio varia, atque animo dispar soboles academica. Sed nequicquam coit male sarta gratia. Optima quæque statim signa relinqueret, et oblivione sibi consulere, coguntur. Ita enim quæ suavia sunt in præsentia, quamvis ægritudinem mox conciliatura, prima habet juvenilis studiosorum fervor; et vix aliquem ipsa virtus, aut eruditio, locum tutari possit, ita tumultuantur, clamant, pugnant concalescens turba, de iis quibus nihil opus est ut audiantur, ut obliscentur plurimum. Pudet dicere, qua celebritate, si modo celebre id dici possit, quod dictu turpe est, ubivis volitant sarcasmorum et dicteriorum ineptiæ, cum rerum vere memorabilem ipsa vestigia obterit oblivio, et æterno premuntur silentio. Neque sane iniquius ulla concertatio comparari potest, quam ut medios inter tumultus et strepitus, dum γελόιων avidus insurgit loci temporisque genius, cum lepore et facetiis contenderent virtus et eloquium. Imo quia urit, quia secat, liceat, auditores, inveterato huic atque adhuc gliscenti hujus loci dieique malo paulo altius ingemiscere. Atque hoc libentius agam, quoniam quicquid sit illud doloris, aut bilis, quod cuiquam indignabunda conciliare possit oratio ρήμασι βυσσίνοις lenire, atque iis quæ magis ad palatum sapiunt, veluti condire, priusquam ad finem vergat, animus est. Præterita recordanti subit istorum temporum miseratio, quibus, quo quis ad bonis inhumane conviciandum accesserit audacior, quo ad modestiæ limites transiliendos alacrior, eo magis famæ et gloriæ se reportaturum speraverit. Manserunt etiam hisce comitiis, morientis uti speramus, licentiæ vestigia. Sed graviora tulimus: neque enim unquam celeberrimum hunc conventum ad finem perducere potuimus, quin vel oratorum alicui silentium imponere, vel quod multo gravius est, consumelias pati, necesse habuimus. Delicatis ingenii, si quæ sint, age, evellantur vitiorum fibræ.

Est etiam unde sororiæ academiæ vel curam et diligentiam desiderare, vel vices dolere cogimur; nempe quod impuros nebulones, moriones eruditos, non tantum alios, quos non nisi Aristophanis æmulis in scenam producere fas esset, dicteriis petulantissime agitare; sed et quia magis aperte

dicendum est, mendaciis atque calumniis in innocentium hominum famam involare, vel volens permisit, vel invita est perpessa.

Satis diu jam, ni fallor, serram hanc invicem se proscindendi convitiis reciprocavit utriusque academiæ proles; neque enim dentatas istius hominum generis, quod quid sit pudere nescit, quas vocant, facetias, aliter dici posse, aut debere censeo. Contendimus utique quis jocose magis, aut magis salse, si modo consuetudini insulssissimæ quid salis inesse dicendum sit, alios populo deridendos præbeat. Putidum certamen, et personatis indignum histrionibus. Veterem coœdiām, *γελατοποῖον*, cordatorum hominum famæ dicaciter insultantem, uti obtrivit Macedonum contumeliarum impatiens potentia; ita ubivis fastidivit, contempsit, explosit tandem ethnicismus. Eam jam deperimus scilicet, et vulgari scena ejectam, postiliminio in academiarum comitia reducere satagimus. Egregiam vero laudem! mimas, histriones, balatrones publicos, evax, tandem pæne prævertimus! Et enim dum huic sententiae, seu insaniae potius non renuntiamus, dum istiusmodi nos agitant intemperiæ, si quis mox ganeonibus per popinas, tabernas, lustra, decantanda deprompscerit, ille sapit solus, reliqui volitant velut umbra. Utinam sane tandem per eos, quorum honori parco (ut neminem enim ostenderet oratio nostra, nisi qui se ita voluntarius obtulerit, ut in eum non incurrire non possim, statui) utinam, inquam, liceret inveteratae huic consuetudini obviam ire; utinam juventuti academicæ liceret esse piæ, sobriæ, modestæ; et ne, qui sunt ex malorum morum quasi colluvione nati, bipedum, imo, quod sæpius accidit, quadrupedum impudentissimi, in ullo pretio apud nos diutius esse viderentur.

Harum vero ineptiarum non ita pridem pertæsus, ausus est non nemo, qua erat inscitia, ordinem hunc rerum nostrorum, quem semper vetitum, condemnatum semper, semperque retentum videret, convellere. Voluit nempe ut a comitiis academicis, gravissimorum virorum frequentissimo undique concursu celeberrimis, exularent scommata, dicteria, mendacia; ut in omni doctrinæ genere exercitiorum atque disputationum uberiorem haberemus proventum; convitiorum, maledictorum, ineptissimorum jocorum famem; ut inertium hominum et helluonum, qui nihil aliud norunt, nisi vivere per dedecus, et præ risu quotidie emori, qui solemibus nostris

se affatim ingerunt, nulla ratio in posterum haberetur. Criminis vero hujus inauditum, audaciæ, furoris, sceleris auctorem velitis, ut ei in oculos involetis, aut saltem ejus in famam? Atqui eccum ipsum:

- Me, me, adsum, qui feci, in me convertite ferrum,
O juvenes, mea fraus omnis.^b

Imo quæ et quanta jamdudum ab hominibus odio, amore, studio partium incitatis, aliisque, qui nihil otiosa vita, plena et conferta voluptatibus, præstabilius esse ducunt, ob ipsam hanc causam, quodque in ipsorum verba, antiquas quod attinet ineptias, jurare ausus non sum, sim perpessus, quidque rumoribus super hac re ubivis inique sit dispersum, hominem neminem arbitror esse, qui ignorat. Neque sane conatus istiusmodi destinans mea me fefellit expectatio. Etenim an ego ea, quibus hac rerum conditione invigilaveram, ut vulgo cum candore exciperentur, vel senserim, vel speraverim? Non tam eram rudis, non tam ignarus rerum, tam omnis, Deo gratias, prudentiæ expers, ut animum meum lactando in vanam spem illicerem. Aliquid vidi, aliquid audivi, aliquid legendo et quærendo cognovi; contra inveterata præjudicia bono publico invigilantem, nisi convitiorum plaustris onustum, et tantum non oppressum, inveni neminem. Neque hæc ideo a me dicuntur, quasi ex obscurorum quorundam hominum et nugacissimorum ineptiis et stultitia, aliorumve ingrata credulitate aut invidia, anxietatem exhaustirem; cum non tantum conscientia propria, sed et studiorum et factorum apud eruditos, et malarum artium insolentes, saltem venia, dicteriorum scenæ ac vulgi conviciorum sim securus.

Sin autem acrius hic egi, quam mea fert consuetudo, aut ratio vitæ, qua omnibus morem gerere, omnes perferre et pati, quoad fieri potest, in animum induxi; peto a vobis, academici, ut tantum orationi meæ concedatis, quantum justæ indignationi, si modo indignationem parerent convitia et contumeliæ, concedendum putetis. Usque vero, per me licet, fruantur in posterum maledicendi voluptate, qui nec recta sibi consulere, nec bene consultis uti norunt. Quantas itaque turbas, quos clamores, in rejiciendis nugis, quisquiliis, eruditionis vero et scientiarum omne genus exercitiis inducendis, stabiliendis, excitaverit, quos provocaverit nonnullorum industria, de qua quicquid dixerim, minus esset, ne invidia et partium furore

^b Virg. Aen. ix. 427.

perciti literiones aliqui nimium contabescerent, ulterius non prosequar. Optimi autem conatus atque pulcherrimi conscientia recti, ea in præsentia voluisse, quibus posteri si qui sint fruentur, sat habeant, quibus curæ et cordi est aut purioris religionis honos, aut severioris eruditionis et scientiarum progressus: alienæ virtuti invideant necesse est, qui propriam non habent.

Quoniam vero ex iis, quæ non fecit, calumniarum satis tulerit academia; videamus porro, num ex iis, quæ fecit, gloriam ullam aut laudam apud æquos rerum æstimatorum sit adepta. Annus jam decimus agitur, ex quo communi patriæ incendio erepta academia, et securius altiusque radices egerit, et liberius progerminare coeperit. Quibus vero rerum aduersarum anfractibus involuta, quibus impedita molestiis atque periculis, exposita, occulto velut arbor ævo, hucusque succreverit, et saepius antehac exposui, neque amplius in memoriam revocare opus est. Non defuisse, qui a gentis togatae, extremum pæne discrimen saepius adeuntis, partibus steterint, frequentissima, quam hodierno die conspeximus, studiosorum concio testimonio esse potest. Quid enim? an privatorum copia erat hostium præpotentium ferociæ, avaritiæ, audaciæ modum ponere? vel minas intonantibus, et verborum fulmina, frena injicere? Imo qui nihil divinum, nihil ope mortali grandius in declinantis rei literariæ subsidium et fulcimentum venisse sentit; illum rerum divinarum et humana- rum pariter socordia, et negligentia supina labore certum est. Si quid autem vel a nostrum quopiam prudenter et consulte est susceptum, vel duce et auspice Christo perfectum feliciter, quo academiarum aut saluti, aut honori, aut commodis consultum fuerit; id sane sine summo seculi dedecore, quemcunque tandem vultum aut supercilium induerint calumniatores, ei vitio verti non potest. Quo vero quisque vir melior est, eo libentius laude atque fama caret, factorum sensu atque conscientia contentus. Neque ii solum forsitan academicæ dicendi sunt, qui cum illis alibi nihil opus esset, intra muros academicos se tuto retinuerint; ipsius autem academicæ aut incolumentatem propugnare, aut honore augere, nec velint, nec valeant. Ita demum optime præesse videantur ergastularii. Sed et præsto nobis fuere potentiorum subsidia, quæ grato animo semper recolimus, et quorum virtuti et favori optima quæque accepta ferimus. Eorum vero, cum re-

rum gestarum gloria immortalitati consecrantur, in laudes spatiari, aut recensere beneficia, temporis cancelli, quibus arc tamur, nos prohibent. Providentiæ interea et bonitatis di vinæ gloriam, in amplissimis quos ex iis intra breve tempus fructibus perceperimus, lubet contemplari.

Quæ anno abhinc decimo, aut eo plus minus, pæne deserta jacuit academia, quos jam propitii in Christo numinis favore freta, atque irrigata cælitus, doctissimos oratores, subtile philosophos, disceptatores acerrimos, egregios mathematicos, pios, acres, vehementes verbi divini præcones, feli ces criticos e grege suo in gremium ab ipsa pueritia exceptos, fotos, educatos, ostendere non possit? Quos ego hic nunc prius laudem? vos doctores, aliosque collegiorum et aularum præfectos, eruditos, pios, qui recta consilia, egregia exempla dedistis: an juventutem ipsam, quæ vestris vestigiis inhærere, consiliis obtemperare voluit? Si ea demum sit civitatis cujuscunque ultima calamitas, atque hinc solum misera esse videatur, cum neque qui prudenter reipublicæ consulere possint, neque qui recte cogitatis acquiescere ve lint, in ea sint; quidni ea felix dicenda sit, ubi multi bene præcipiunt, atque plurimi sunt, qui cordate obtemperant? Uti enim vim atque virtutem ductorum sensim debilitat, atque animis languorem incutit, discipulorum segnities aut pervicacia; ita juniorum industriæ necesse est ut iter inter cludatur, ubi nemo est, qui cohortatione sua et exemplo animum iis accendat. Quid autem jam possit vita in literis posita, exemplis atque præceptis instituta et munita, quasi in speculo conspiciendum præbet academia. Quod gaudeant boni, quod invidis oculi doleant, quod suo splendore aliis caliginem inducat; ejus jam unice desiderio per aliquot annos flagrarunt literarum et disciplinæ nostræ alumni; imo eo us que progressi sunt eorum nonnulli, ut quemadmodum apud antecessores non habuerint exempla, ita an apud posteros inventuri sint æmulos, vereor. Quid ego singulos commorem? theologos, ὄρθοδοξίας retinentissimos, quibus scilicet antiquius fuerit veritati divinæ, ea, qua decet, animi submissione inservire, quam pravarum opinionum portentis, aut veterum philosophorum quisquiliis, inauspicato denuo erutis, nominis celebritatem aliquam assequi, atque enitescere? Atque utinam sane tam libenter aliqui nobilitate nominis quali carere potuissent, quam ecclesia aut pii omnes

eorum lucubrationibus carere possent. Sed postquam famæ libido quenquam invaserit, neque eam explendi nisi veritatis periculo spes ulla est, omnem per errorum anfractus vagandi licentiam præfidenter sibi sumit, atque mori mavult, quam non per fas aut nefas eminere. Quid egregios mathematicos, quibus, cum neque a priscis feliciter inventa accurate docere, neque aliorum inventis addere, satis fuerit, ipsi etiam communem virorum doctorum sortem prætergressi, nova, mira, stupenda, ex intimis naturæ rerum pene tralibus eruta, ignota priscis, admiranda posteris, non sine tum ipsum, tum academiæ laude et fama, tam dilucide et ornate in lucem eruditorum extraxerunt, ut, ea studia quod attinet, quicquid uspiam est doctiorum et candidiorum animarum, iis ultro palmam deferre paratum sit? Alios lubentissime adorea afficerem, nisi me, qui in hoc dicendi genere neque promptus sum, neque paratus, laudandorum multitudo, et meritorum splendor ac decus obruerit. Imo intelligo quam scrupuloso difficultique in loco versor, quam invidiæ atque obtrectationibus opportuno; dum aliquibus laudationum nihil satis est, aliis quicquid non nihil est nimium. Aliorum ideo cedamus modestiæ, aliorum audaciæ; parcamus personis, res ipsæ recenseantur. Igitur magnum quid aggredior, quod cum omnes pæne ævo seculi graves simus, atque sub ipsius mundi mortalitate gemat humanum genus, licentia et intemperantia ubivis fere dominantibus, academiorum mores non vereor commemorare. Præceps sane et perversum malevolorum judicium, quinquatribus Palladis, aut Musarum hisce feriis innixum, dum advenarum turbæ mista paulo licentius vagatur juventus academica, declinare cogimur. Si quid hic secius quam oportet accidere videatur, in eos cudatur faba, qui ne interciderentur peccandi lenocinia et occasiones, summa ope nisi sunt; quæ nunc extra septa hæc publicitus aguntur, ego vix ea nostra voco: pacata tempora studiorum atque studiosorum recessus appellamus, nisi illic plurimos optimarum legum vigorem ingenuis moribus exprimentes; paucos tantum ad præscriptum honestos et sobrios; quisquilias, nebulones, sceleribus inquinatos, nisi aut nullos, aut paucissimos, inveniet æquus rerum arbiter, causam non dicimus, quin summa infamia flagremus. Age, hic in jas ambulemus. Diem nobis dicat, cuicunque vel ex ira, vel ex invidia volupe est. Pro tribunali nos lubentissime sistimus. In novum discrimen adducimur. Non feci-

mus, non cogitavimus, falsi testes, facta crimina : quæ voces ad judices dici solent, adhibemus. Hic serio triumphamus ; hic habent, quod gratiæ imputent divinæ grati animi ; neque hoc opis est nostræ.

Neque multorum in academia, aut ipsius academiæ erga exteriores, religionis ergo, et bonarum literarum gratia peregrinantes, pietatem oblivione sepelire fas esse judicamus. Quot vero egregios juvenes, multarum ecclesiarum spem atque segetem, quinquennio jam proxime elapo sustinuit, aluit, fovit quorundam liberalitas, consultius silere puto, quam leviculam arrogantiae suspicionem apud quemvis mortaliū dicendo subire. Verbo dicam : non tantum ἀδάπανος nobis bibliothecarum usus, ac mortuorum indulgentia eos exceptit (quis enim non esset sine sumptibus liberalis, sine dispendio munificus ? si modo hoc esset liberalem esse et munificum) sed in dimensorum consortium, in aularum instructum cautione divina secura pietas eos admisit. Neque tamen in hac re aliquid reperio, quamobrem laudaremur. Officium nostrum fecimus, atque utinam fecerimus. Eorum, quæ fidei nostræ concredidit antiquorum munificentia, non proprietarios, non ex asse heredes, sed condos promos fidos et frugi, qua ex illorum liberalitate quam plurimorum bonorum inopiae ac rebus angustis subveniretur, nos esse voluerunt. Cum itaque cumulatissime nobis prospexerit divina providentia, an nobis vivere, genio indulgere, ætatem voluptatibus agere, licebit, neglectis, spretis iis, quibus cum sit res angusta domi, tamen ingenii cultus gratia, quo nihil melius, neque amplius in natura mortalium est, per infinita rerum discrimina e regionibus remotissimis in celeberrimum hoc literarum emporium tendunt ? Absit, academici, imo nihil Christianis, nihil pietatis et purioris religionis cultoribus, nihil viris doctis, nihil aliorum munificantiæ alumnis indignius, quam deo Lucrio inhiare, aut eo frui, quod revera est alienum, nimium esse tenacibus. Verum enimvero quicquid nos peregrinorum causa fecimus, id maxime nostra etiam causa fecisse videri possumus. Cum enim vita plerumque sint innocentes, proposito sancti, insolentes malorum artium, pietatis, industriæ, diligentia, ac grati animi egregia specimina inter nos ediderunt. Hinc etiam per exterias oras latius diffusa effulgent academiæ decus et honor. Hinc laudem suam a malevolorum et invidorum hominum calumniis prorsus vindicavit ; ut fugitivis, atque ob sclera fu-

gatis, qui infeste nobis adversantur, et os ferreum perfri-
cantes ubivis in academiam invelunt, vix auris, nedum fides
apud probos, et partium studiis vacuos, uspiam adhibeatur.
Omnium jam libris et linguis prædicatur Oxonium, ita ut
postquam deleverit adversariorum convitia, atque de invi-
dorum calumniis triumphum egerit, ne celebritati suæ minor
cedat, jam solum in votis habeat.

Non defuere interea, quibus vel propria malitia ductis, vel
aliorum libidini morem gerentibus, dum quam ipsi meruere,
pœnas dederunt, non sine summa infamia, nec minore sce-
lere, volupe fuerit non tantum tranquillam academiæ condi-
tionem sollicitare, sugillare gloriam, antiquos ritus evertere,
sed et colubrinis molaribus ipsam matrem depascere, atque
illotis pedibus conculcare. Manent adhuc ubivis, et sunt
superstites Cuthæorum posteri, qui dum votis fruitur felici-
bus academia, se genuinam ejus esse prolem plenis buccinis
crepant; at ubi in arctum coguntur gentis togatæ copiæ,
atque urgentur angustiis, animo statim gladiatorio ad eam
viam affectant, et una cum iis, qui novercali odio prose-
quuntur literatos, devorata, quam prius simulabant, modestia,
palam congregiuntur; quippe qui id solum in votis habere
videantur, ne non nostris periculis delectentur malevoli, ipsi
opimæ invidiæ et odii victimæ. Hos consulunt in tenebris,
hos publice adsciscunt patronos, contumaces academiæ
alumni, dum grandævam matrem, longo retro tempore sum-
mæ libertatis jure gaudentem, extraneum ferre imperium,
atque æmolorum sub ditione captivam detinere, volunt. Si
ex horum hominum votis cecidisset eventus, si ex animi sen-
tentia nacti fuissent calumniatores successum, nisi multi una
Flaminii clamassent, ἐλευθέρα ἔστω Ἑλλὰς, neque suo jure,
neque favore principum, neque antecessorum industria aut
virtute, neque antiqua disciplina ulterius fruitura esset aca-
demia. Et sane usque adeo hostium extraneorum sustuli-
mus impetum, arma retudimus, tot reipublicæ μεταμορφώσεις
superavimus, et tot publicis enatavimus periculis; ut non
nisi a domesticis, a nostratis, si qui tandem futuri sint,
qui ad perdendam rem literariam sobrie sunt accessuri, nobis
cavendum sit. Sed nolo Babylonios tentare modos:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Hor. Carm. iii. 29, 29.

Quænam autem negotiorum moles nostrorum nonnullis incubuit, dum consiliis aliquorum pravis et præcipitibus mederi, adversari aliorum nequitiæ, obviamque ire, periculis undique ingruentibus, necesse habuerunt, cum in summa rerum omnium discrimina inciderimus, qui negotio huic nostro in posterum sunt præficiendi, dicent. Sine causa ideo, at forsitan non sine culpa, ut non tantum qua elegantia, sed et quo lepore, quibusque facetiis essent prædicti ostenderent, id maxime nobis vitio vertere quidam voluerunt, sine quo neque ipsi tuti, neque nos probi et honesti esse potuimus.

Sed ut modum tandem orationi constituamus, necesse est. Hucusque ideo, auditores, ope divina freti, non tantum ex periculis evasimus, sed infestissimos quosque hostes vicimus; saltem victi, prostrati, loco pulsi non sumus. Vicit pietas, ingenuus candor, morum integritas, atque omnia recta tentandi audax industria, neque sub jugum nos misit utcunque corrupti seculi genius. Numerosam famam et celebritas, bene moratam disciplina, doctam industria peperit almæ matris sobolem. Quam concepit in re religionis sententiarum divortium, fovit studium partium, incendit ira et vindicta, gravem et pæne insuperabilem usque adhuc pertulimus invidiæ; neque tamen adeo abjecto sumus animo, aut demisso, ut non eadem quæ prius, imo majora tentare spes sit, et votum. Adsis modo propitius tu, Pater optime, laborum omnium nostrorum auctor atque præmium, sit tibi curæ atque cordi pusilli gregis incolumentas; tuque, Jesu Christe, tuorum omnium perfugium atque salus; tuque etiam sanctissime, atque infinite potens, beate Spiritus, erige virtute tua ineffabili ad omnem pietatem et industriam academicorum omnium animos. Ita demum ea seges, quæ adhuc pæne in herba latet, et votis et expectationi bonorum omnium amplissime respondebit: quod faxis pro infinita tua gratia, Domine Jesu. Amen.^d

^d Ne quis in celeberr. Oxoniensis academiæ institutis minus versatus orationis hujus argumenti similitudinem cum ea duarum proxime præcedentium, in occasione haud dissimili, vitio vertat, rei istius causam ex Parebolis Statutorum percipiat, quarum Tit. vii. sect. 1. § 18. cui inscriptio est, 'De conclusione comitiorum,' hic adscripsimus: Peractis exercitiis, et doctoribus in qualibet facultate creatis, consuevit vicecancellarius, monitu procuratorum, comitia concludere solenni oratione; in quæ res gesta superioris anni, beneficia præscriptim universitatì collata, et alia, quæ ad honorem academiæ faciunt, prout ipsi videbitur, commemorare in more positum est.

ORATIO V.^a

QUOD semper in votis habui, academici, ut quamvis indig-
nissimus, non tamen ultimus audirem academiæ procancel-
larius; cum id mihi hujus diei felicitas propediem expediet,
venerando huic senatui, totique academiæ non possum non
impense gratulari. Et quidni sane tot procellis agitato, tot
negotiorum fluctibus pæne obruto, tot undique contrariis
ventorum ictibus oppugnato, in portum jam tandem navi-
ganti sibi etiam gratulari liceat? Etenim quorum præsagi-
tione quadam, studiis depulsus, laborum atque itinerum
tædio contritus, rerumque alienarum satur, succumbentem
animum toties refeci, otium et quietem tantum non assecutus
esse videor. Quanti autem mihi fuerit fasces deponere aca-
demicos, quam immani ambitione id dudum sum conatus,
qua tandem maximorum virorum sententiam pæne inverecun-
dia expugnavi, neque vestra nosse interest, neque mea repe-
tere refert. Quod ideo non ante decursum totum quinquen-
nium illuxerit vobis mihiique dies hic expectatissimus, e
rerum est quam patimur conditione. Sidera supremo motori
proxime remota, eoque alterius seu arbitrio, seu necessitate
rapidissime agitata, progressus suapte natura lentissimos,
sed placidos, et ab inferiorum turba securos, sortita esse ac-
cepimus. Ex quo supremo gentis nostræ motori proprius
accesserit academia, utut raptu rerum omninum cælesti, quo
populus agitamus suo orbe placidissime secura velocius cir-
cumvolvatur; motu tamen sibi peculiari et proprio ut lente
procederet, necesse habuit. Superato itaque tandem, quam-
vis in longum producto discrimine, sedes ubi fata quietas
ostendunt, lubens desideo. Nec hinc solum, quod evasi,
gloriari licet, cum et hoc nonnihil, imo magnum sit; sed rate
licet quassata, quod nec naufragus, nec prædonum licentiæ
expositus, ad littus appello. En navem vestram academiam
fluctibus plusquam decumanis jactatam, sospitem tamen et
illæsam, etiam quod fidem pæne omnem superat, fortius so-

^a Habita est hæc oratio ad academicos, anno 1657, quum, alio procancellario electo,
nunus illud jam depositurus fuit.

lito juncturis omnibus compactam, dum tonat lævum, atque malacia est, periti naucleri curæ illico committendam. Hoc tantum mihi restat, ut composite moriar. Salva res est, salva academia, salvæ literæ; sit salva pietas, et jam mori lubet. Moriar itaque, academici, idque ne morerer, officio pæne simul, et fato functus. Eruditos vero gemitus, aut doctos morientis singultus nolite expectare. Qui conscientia niti vivus didicit, elegantia moribundus haud opus habet.

Neque magistratum nostrum celebraturus adsum, quem tamen æque suscepisse pudet, ac jam deposuisse dolet; a quo utroque tantum absum, ut ab omni indecoro aut inhonesto longius abesse nolle. Verum enimvero nisi paulo iniquius comparatum esse existimassem, ut qui magistratum deponerent, suarum laudum essent præcones, et res suas gestas aliorumque vitia narrarent, nonnulla forsan, eaque nec penitus in gloria, quæ primus, quæ solus in magistratu gessi, celebrare possem. Sed non tantum ab ea consuetudine longissime abhorret ratio, atque voluntas nostra; sed ut inde divortant eorum omnium mores, quibus cordi est magna vivere potius quam loqui, et cuicunque tandem benefacere, quam a pluribus laudari, necesse est. Munus autem, quod honoris loco (quem a votis, quam a meritis, si fieri possit, longius abesse vellem) non accepi, haud laborum tædio contritus abdico. Et suscepti, et continuati, et jam tandem depositi ratio ad vestra commoda referebatur. Quia me aliquo modo rebus vestris subsidio, vel adjumento esse potuisse judicarunt alii, magistratum inivi; quia commodiori homine ac peritiori meo judicio vobis opus est, illo libenter abeo. Et jam serena mente privatus fio, neque ab ira eorum, quos sciens volensque injuria affeci, metuens; neque gratias eorum, quos demereri statui, expectans: nam prioris ordinis nullos plane esse audacter pronuntio; posterioris aliquos fuisse, meminisse me haud decet.

De rebus autem vestris, quæ pro more dicenda habeo, paucis accipite. Annus jam quintus esse desiit, ex quo academiæ moderamen, indigno licet, mihi commissum fuit. Quis fuerit eo temporis atque abinde gentis togatæ status, quæ rerum nostrarum conditio, nemo homo est nostrarium, ut opinor, qui ignoret. Per primum biennium vulgi fuimus et vulgaris fabula. De discriminis nostro fortunisque commu-

nibus ex astrologorum hemerologiis et chartis Mercurialibus disceptatum est inter lippos et tonsores. Neque quisquam hominum erat adeo infeliciter stupidus, ut de fatis nostris aut timere, aut sperare ei non contigerit. Nempe sic voluit summus rerum arbiter, quo minoris pretii apud mortales esset quicquid est mortale: neque imperiorum venustatem, et summa totius mundi decora invadente marcore, ut florem illibatam sola gereret academia, forsan æquum erat. Causam interea nostram, cui vel periculum facessere nefas erat, aleæ subjectam ancipi, qui pro virili propugnare ausi sunt, oppido fuere pauci. Imo eo deventum erat dementiae, ut e partibus gentis togatae stetisse, violatae religionis et pietatis nomine censeretur. Omne autem illud, quod apud viros graves male audit, atque est vere flagitiosum, perquam liberaliter quotidie in vos impegere malevoli. Qui in rem nostram paulo æquius essent animati, ita tamen rerum suarum saterunt, ut precibus obtusi, et quotidianis pæne convitiis fatigati, nihil aliud quam verba dare, moras nectere, et quæ pie de conclamatis dici solent, proferre sustinuerint. Rebus itaque omnibus turbatis, et inter sacrum et saxum positis, ope omni humana destitutis, non ἀπὸ μηχανῆς miraculum, sed cælitus prospexit pater clementissimus; postquam quo tandem evaderent audacia, rabies, et ignorantia nonnullorum, a quibus meliora expectare fas erat, liquido nimis constitisset, omnia eorum consilia, conatus omnes dicto ci-tius ita dissipavit summus ille rerum omnium arbiter, ut rebus suis vix, aut ægre consulerent, qui nudiustertius nostri avidissime inhiabant. Præter ingens dedecus, et in omne ævum duraturam insaniam pravi illius incepti adversus academias, quod irato prorsus aversoque Deo nequicquam inierunt malesani homunciones, nihil prorsus reliquum est. Quamdiu autem erunt, qui oratione fusa facta et consulta fortium et sapientum cum improborum ignominia sempiternis monumentis prodere possint, conatus illius eos forsan pœnitentebit. Atque hic finis fuit, hunc terminum obtinuit prima magistratus nostri solennior periodus.

Vos autem, academici,

Cyclopea saxa

Experti revocate animos, mœstumque timorem
Mittite: forsan et hæc olim meminisse juvabit.^b

Nonnullorum forsan, dum ex scrupulis, quos nobis injecerunt

^b Virg. Æn. i. 205.

malevoli, animi dubii fuius, ea ratio, qua par erat uti, habita non fuit. Sed ut eorum, quæ non jussi fecimus; sic etiam illorum, quæ ob culpam alienam omittere non potuimus, accuratam reddere rationem nullo jure tenemur. Qui curis æger, pluribusque diversi generis negotiis intentus, omnia non tantum curat, et disponit sapienter, sed et feliciter perficit, is mihi communem mortalium sortem excedere videtur; quod de meipso sentire esset impium, prædicare inverecundum. Si genio indulgens, si socordia torpescens, si in re conquirenda sollicitus, si ævi illecebris astrictus, malisve artibus quibuscumque tandem addictus, in rem vestram peccavi, quin summo dedecore e gremio matris ejiciar in æternum, causam non dico. Imo illum, qui ut exercitia pietatis, et in omni genere artium et scientiarum antiquitus prudenter instituta rite et sedulo peragerentur curavit; qui in utroque genere nova aliqua ad summam omnium utilitatem, et non levem academiæ laudem, ut instituerentur auctor fuit; qui nulli sumptui, nullis laboribus, quibus res literaria vel sufflaminari depressa, vel aliunde adjuta promoveri potuerit, parcendum statuit; vestro fretum genio et fato, quod ultra etiam bonorum omnium calculis approbaretur, saltem aggredi voluisse, non difficilis est conjectura. Sed verbo dicam: more plane divino evenit, ut salutem omnem, laudabilemque omnem progressum soli Deo accepta referremus. Illum rerum nostrarum conficiendarum in se curam suscepisse vel cæci conspiciant. Quoniam vero grates persolvere dignas non opis est nostræ, ne mortalium ingratissimi habeamur, utinam saltem tandem aliquando, quibus sumus pignorati beneficiis, supra cæteros mortales serio perpenderemus. Heu! pudet, quoties mores nostros, imo multorum ignaviam, superbiam, vanitatem, et proterviam, etiam nonnullorum erubescenda crimina ad calculos revoco. Hæcine, inquam, fieri flagitia? Hi mores nos decent? hæc studia? Ubi pudor? ubi pietas? Unde grati animi indicia accersam? Ingenuæ agam, metuo aliquoties ut apud nos substet divina præsentia. Expergiscimini tandem, quibuscumque aut Dei gloria, aut pietatis honos, aut literarum salus cordi est. Expergiscimini, inquam, et alium nacti coryphæum, ne beneficiis cælitus onusta, vitiis obruta pereat academia, defigite industriam. Non ego jam animos verborum lenociniis lactare, aut dicendi faces admovere contendô: nugæ et Siculæ gerræ.

Dei causam ago, licet indignissimus : sarta tecta maneat altissimi gloria : ne erga εὐεργέτην optimum maximum insolescat eruditorum natio, quæ apud facundiæ aedituos inter prima ponuntur, susque deque habenda duxi. Liceret ideo alta voce almæ matris fortunæ ingemiscere ; nisi juniorum quorundam indomitam stultitiam, socordiam, et superbiam, imo magistrorum nonnullorum deplorandum religionis contemptum et pervicaciam, aliorum in cælestibus cæcitatem et ignorantiem referre puderet. Nam quæ plorare jubet pietas, dicere vetat pudor et verecundia. Neque sane usque adeo mentis oculos perstrinxit dolor, aut indignatio, quin plurimos omni virtutum genere excultissimos et quotidie videre, et sine fine laudare possem. Habet, Deo gratias, academia, qui inter literatos primas obtinent, quorum illibata pietas laudis nostræ beneficio haudquam indiget ; sed nisi coram, et in os amicos celebrare moribus nostris nimis esset absolum, celeberrimos doctissimosque viros pæne innumeros adorea lubentissime afficerem. Nolle autem silentiam nostrum illorum laudibus et honori fraudi esse, qui in sustinendis academiæ negotiis, propulsandis periculis, in bene legitimeque ejusdem regimine promovendo, enixiorum posuerunt operam. Me quod attinet, qui sine illorum ope aut consilio oneri imposito penitus impar fuissem, imo nullus, immortales una omnibus gratias habeo, et quæcumque vel strenue vel prudenter malarum artium insolentibus gessisse videar, iis omnia lubentissime meritoque accepta fero.

Nec sine grata memoria memorandi sunt, quos per decursum jam magistratus studium συνέργοντες habui procuratorum nonnullos. Imo ausim spondere, quod ad referendas gratias, quantum quantum in me est, neminem promptiorem vel paratiorem aut offenderint, aut forsitan inventuri. Ipse vero, quæ a quibusdam invidia et livore percitis, aliisque studio partium abreptis, simultatem mecum ultro ambientibus, indigna passus sum, conquererer ; nisi dignitatem illam, quam propter contabuerunt, depositurus ansam omnem contendendi et obloquendi iis præripere statuisse. Id tamen dicam, quia dicendum est, nisi animo, uti spero, Christiano nonnulla dissimulare decrevissem, quæ merito egregie et palam contemnere, etiam ulcisci potui, eorumque injuriis et contumeliis tenebras dare, quorum amicitia mihi nihil unquam opus fuit, non adeo forsitan pacem et com-

mune otium alia meriti colerent. Favete linguis, academicī : quod nonnulli dominium indigitarunt, ego duram servitutem, et periculosæ opus plenum aleæ et expectavi, et sum expertus ; ut nisi vestro candore, fide, et sapientia fretus, eorumque, quæ ad academiæ emolumentum faciunt, studiosissimus, id oneris, cui ferendo impar sum, nunquam sustulisse; imo ut statim a suscepto munere, ne diutius fatali huic curarum Caucaso illigarer, non illico summa vi contenterim, quod aliorum imperium ferre coactus sim, non quod ipse imperare vellem, in causa fuit. Sed post multas alias, easque varii generis, cum religiosas, tum civiles, peracta tandem etiam est et hæc vitæ nostræ scena ; qua quod non scenæ, sed sub Deo vestris commodis servire animus erat, conscientia, et conscientia infinite major Deus testis est. An decenter, scite, et καλῶς, an spectatoribus tripudia injiciens partes meas egisse videar, perinde curo, ac corum facta, qui nunquam nati sunt. Quæ in Dei Opt. Max. gloriam, patriæ salutem, utilitatem academiæ consului, vel gessi, ei curæ erunt, qui nos miseros homunciones ope sua sublevat, gratia instruit, favore protegit, ut investigabili plane sapientia consilia omnia sua sancta exequatur. Ut autem in demandata provincia tuenda sceleris alicujus me esse conscientium etiam atque etiam pernego ; ita omnis culpæ me esse expertem, nullaque reprehensione dignum, stultissimus essem, si opinarer. Id vero serio triumpho, quod non capularis senex, aut silicernum, rude sum donatus, et quod minus saltem inter eos, qui ad res seculi et negotia publica spectant, ultimum vitæ actum peregisse video. Quod annum vitæ agens alterum supra quadragesimum non infimum locum in castris, in curia, in academia tenui, imo summum, qui meæ sortis et conditionis homini in nostra republica contingere potest; quodque in omnibus me ita gessi, ut neque pudeat neque pigeat gessisse, id gratiæ et misericordiæ divinæ in solidum imputandum est. Etenim

quicquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censem ingeniumque, tamen me
Cuni magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia.^c

Dumque communi hac luce frui dabitur, vitæ anteactæ suavissima recordatio non minimum erit angustiarum leva-

men; illis enim placuisse, qui nobis universis et populo
placent, aliquam laudem esse duco. Ut itaque per aliquot
annorum spatium eorum, qui in patria nostra consiliis et
armis facile principes erant, etiam illius viri, quem nos ut
maximum, ita consultissimum, et post homines natos fortis-
simum novimus, consuetudine et commercio uti mihi
contigit: ita summa necessitudinis jura cum pluribus in
orbe literario dictatoribus, in illustrissima hac academia,
inire datum est. Habet autem quodcunque genus hominum,
quod admirer; habet etiam, quod merito displiceat: de quo
omnia bona dicere possimus, aut qui in omnibus contemni
debeat, nemo est. Homines sumus; qui secum, aut partium,
quas impensius colit, assertoribus sapientiam et pietatem
natas esse, et morituras sentit, ille solus reliquis omnibus
postponi meruit.

Jam valete, academici; . . . . . nominum in universitatis
matriculam inscriptis; . . . . . ad doctoratum admissis;
ad gradum autem magistri . . . . ; baccalaurei . . . . ;
amisis per multos annos professorum stipendiis, recuperatis,
solutis; nonnullis muneribus haud contemnendis sublevatis;
juribus et privilegiis academiæ contra quosvis malevolorum
conatus propugnatis; ærario decuplo aucto; pluribus ex
omni ordine in academia ad diversa honorum, et benefi-
ciorum genera promotis; exercitiis novis inductis et sta-
bilitis; veteribus rite peractis; morum reformatio ne sedulo
tentata, profligatis quibusdam rabulis nequicquam ringenti-
bus; laboribus innumeris; sumptibus prodige impensis,
cum sæpius morti proximus vestri causa odi hos artus, fra-
gilemque hunc corporis usum mentem deserturum; spretis
vulgi convitiis, et superata aliorum invidia; vos plurimum
salvere et valere jubeo. Mibi gratulor successorem, qui
me hoc onere expedire possit; vobis talem, qui quicquid in
rem vestram peccavit nostra incuria, in integrum restituere
potis est.

Tibi autem, vir doctissime, honorem neque proprio
labore, nec votis adeptum, adeptum tamen, una cum universa
hac eruditorum cavea gratulor. Quemcunque velis ante-
cessorem animo revolve, unius virtutem, alterius eruditionem,
tertii gratiam, meum, qui nihil amplius sum, quinquennium
tibi ex animo precor. Macte virtute tua, vir ornatissime,
sub auspiciis tuis floreat academia, cumque sis egregius aliis
artibus, ne sis mollis ægritudinem aut invidiam pati, cætera

omnia levia erunt. Dura autem est conditio spectatae virtutis, magna inde expectantur; vix ab ea grata sunt, quibus stuporem injicerent incognita. Præstantissima etiam aromata fœdare contendunt muscæ et vespæ. Nemo unquam fuit virtute et eruditione insignis, quem non statim exceperit invidia. Sed quo me duceret orationis filum nescius, hic incidentum curavi. Ego antiquos labores, notas vigilias, omissa studia repeto: vos, academici, vivite, et valete.

ORATIO VI.^a

AD V. A. RICHARDUM CROMWELLUM.

MINORA illa scepta, Vir Amplissime, quæ manibus, quibus ipsam pæne librat Europam, portasse magnus parens vester non erubuit, insurgentis gloriæ et decoris non contempnenda omina, ad pedes tuos provolvit academia Oxoniensis. Si tibi ingentiori spiritu se gerere, quam pro conditione, si fastu quodam intumescere videbitur gens togata, quod non minoris patroni in clientela et fide esse voluerit; id nimio ejus favori, qui amplexu suo eam tanquam sortis immemorrem ad amplissima quæque aspirare jussit, imputandum est. Ejus vero jam in laudes spatiari, aut recensere beneficia, cum omnes optima omnia ei accepta ferre gestiunt, atque ipse factorum gloria immortali sit consecratus, haud opus est. Viri itaque omnium, quos extulit seculum hocce herorum ferax, prudentissimi et fortissimi elogia consulto prætero. Quocunque tandem vergat res Anglicana, ibit in seculum, fuisse principem, cui cordi fuerunt et insulæ gloria, et religionis honos. Postquam autem vir ille maximus ad solium pæne evexerat musas, atque ipsas tantum non regnantes coluit orbis Britannicus; cum unius tantum dominationis patiens respublica, literarium et Platonicum imperium ferre nequiverit, ut proxima tamen esset in conditione, atque non nisi sub spe imperii, aut saltem merito serviret, laudabili et tuta ambitione laborare, suavissima pristini honoris recordatio coegit academiam.

^a Cum hæc oratio inter auctoris schedulas sua manu exarata inveniretur, superioribus hic adjungere visum est. De tempore autem et occasione illius supra diximus, in Orationum inscriptione.

Habes ideo, Vir Ampliss. per innumera rerum discrimina, multo labore, multis studiis, vigiliis, precibus, hucusque conservatam pietatis, literarum, modestiae, temperantiae causam, qua nihil melius, neque amplius est in natura mortaliū, tutelam obnixe ambientem, salutare orantem patrocinium; illam ut suscipientias, amplectaris, foveas cura atque indulgentia illius tantum cogitationibus minoribus et secundis, a quo es secundus, bonorum ubivis omnium et votum est, et expectatio. Κεψήλιον vero hoc, atque ingens antiquae pietatis et munificentiae depositum, quamvis tibi, viro in amplissimo dignitatis fastigio posito, honori esse non posse videatur; ne pudori sit aut vituperio, et propitius quem hactenus in Christo numinis favor nactus est, et doctoris orbis cultus et reverentia effecerunt. Quae vero et quanta ab hominibus, ira, odio, studio partium incitatis, per annos aliquot jam proxime elapsos passa sit academia; quibus rerum anfractibus involuta, periculis exposita, hucusque succreverit; qua contentione et studio causa pietatis, religionis, et severioris disciplinæ cum iis congressa, qui nihil otiosa vita, et plena, et conferta voluptatibus præstabilius esse ducunt, firmata sit; quidque ei ope omni mortali grandius in subsidium et fulcimentum venisse constet, silere mallem; quam molestæ querimoniæ suspicionem apud quemvis mortalium subire. Ex diuturna perturbatione, per te forsan, Vir Ampl. lucem et portum intuebitur academia. Habet vices hasce conditio mortalium, ex adversis secunda, ex secundis adversa nascentur.

Floreat ideo sub tuis auspiciis cum ipsa academia, tum quæque in ea patrocinio tuo, bonorumve laude digna sunt. Floreat doctissima atque optimæ spei numerosa juventus, germana matris academiæ proles, insurgentis seculi quoquo vergat pars nobilis futura. Floreat pietas, ingenuus candor, et justitiae soror incorrupta fides, morum integritas, atque omnia recta tentandi audax industria et prudentia. Hisce salvis, ibimus, ibimus lubentissime, quo fata academiæ et omni casu benignior divina providentia nos vocent.

END OF VOL. XXI.